

IŠ MEILĖS MENUI IR LIETUVAI. AMERIKOS LIETUVIŲ DAILININKIŲ DRAUGIJOS VEIKLOS BRUOŽAI

Jolanta Bernotaitytė

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA

Maironio g. 6, LT-01124 Vilnius

jolanta.bernotaityte@gmail.com

Straipsnis skirtas gilesniam Amerikos lietuvių dailininkų draugijos, įkurtos 1971 m. Čikagoje, veiklos pažinimui. Apibrėžti organizacijos vietą ir reikšmę bendrame išeivijos dailės kontekste bandoma išryškinant pozityvius lietuvių dailės reprezentacijos, integracijos į vietinę kultūrą aspektus, atkreipiant dėmesį į skirtingus asmeninius, lietuviškos auditorijos bei daugiakultūrės aplinkos lūkesčius.

REIKŠMINIAI ŽODŽIAI: išeivijos dailė, Amerikos lietuvių dailininkų draugija, Čikaga, lietuvių dailės reprezentacija, meninė integracija.

Lietuvių kultūrinis gyvenimas išeivijoje visą praėjusį šimtmetį buvo statomas ant tvirto įvairių organizacijų, idėjinių sambūrių ir grupinės veiklos pagrindo. Ši dažnai mėgėjišką, tačiau aktyvų ir nenutrūkstamą vyksmą dėl jam būdingos įvairovės ir nenuoseklumo dabar nelengva moksliskai apibendrinti ir vertinti. Keblių tyrėjų padėti dar labiau sunkina fragmentiški, o kartais visiškai prarasti organizacijų veiklos istoriniai liudijimai. Ne išimtis – dailės pasaulis, net jei kalbėsime apie ryškiausią lietuviškos kultūros židinių svertur – Jungtines Amerikos Valstijas.

Organizuoti meninį gyvenimą Amerikos lietuviai pradėjo XIX a. paskutiniaisiais dešimtmečiais, šiek tiek anksčiau nei tuometė carinės Rusijos priespaudą kentusi Lietuva. 1885 m. Šenandoa (Pensilvanija) įsteigta šv. Juozapo blaivininkų draugija suorganizavo pir-

mąjį dūdų orkestrą, po pirmojo lietuviško vaidinimo 1889 m. Plimute (Pensilvanija) suskubo burtis teatro mėgėjai (1890 m. Mahanoi Sičio miestelyje (Pensilvanija) ir Baltimorėje (Merilendas), 1892 m. Čikagoje (Ilinojus), 1895 m. Filadelfijoje (Pensilvanija), nuo 1894 m. prasidėjo lietuviškų chorų organizavimas¹. Visuotinai šviesuomenė sujudo įsibėgėjęs XX amžiui: pastebimai daugėjo pagal panašią veiklos programą dirbančių susibūrimų, buvo steigiami juos globojantys centrai, pavyzdžiui, Čikagoje įsikūrė Lietuvių drama-

¹ Plačiau šia tema žr. Danutė Petrauskaitė, „Simfoniniai orkestrai JAV lietuvių muzikiniame gyvenime: tautiškumo ir amerikietiškių tradicijų sąveika“, in: *Menotyra*, 2002, Nr. 1 (26), p. 55–63; Vytautas Maknys, *Raštai*, t. 2, Vilnius: Artaviva, 2009, p. 256–289; Anicetas Arminas, *Lietuvių chorai – tautinės savimonės ir muzikinės kultūros žadintojai*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 1998, p. 54–56.

FOR LOVE OF ART AND LITHUANIA. FEATURES OF LITHUANIAN AMERICAN WOMEN ARTISTS ASSOCIATION'S ACTIVITY

Jolanta Bernotaitytė

KEYWORDS: art in emigration Lithuanian American Women Artists Association, Chicago, representation of Lithuanian art, artistic integration.

SUMMARY

To better establish themselves as artists in the American art after World War II, it was important for Lithuanian artists to form various groups and organisations. One of them was *Lithuanian American Women Artists Association* (LAWAA) established under initiative of Vanda Balukienė in 1971. This organisation was very active for 15 years under leadership of three chairpersons (V. Balukas 1971–1977, Donna Rhae Marder 1978–1984, Diana Kizlauskas 1985–1986) and held a number of well-known exhibitions. Works by Lithuanian artists, which were exhibited in *Beverly Arts Centre, Barat College, John H. Vanderpoel Gallery, Hyde Park Art Centre, Gary Arts League, University Club of Chicago Gallery, M. K. Čiurlionis Gallery*, were noticed and highly evaluated not only by Lithuanian but also by American art critics.

The group united about 30 female artists, who graduated from accredited art studies and represented various spheres and generations. The Association also tutored and invited female artists, who were still studying or who lived further away from Chicago. From the one side, this circumstance had a positive effect on the growth of artists' professionalism and Lithuanian cultural life in general; from the other side it contradicted the main goal established by the Association to organise exhibitions of high level. Despite complicated twists and turns on the way to better visible artistic spaces, *Lithuanian American Women Artists Association* has to be included into all the Lithuanian encyclopaedias and reference books as an organisation, which significantly contributed to improvement of Lithuanian cultural life in emigration,

to formation of image of Lithuanian exodus and representation of national fine art.

After a 12 year break, the Association renewed its activity in 1998 (chairwoman Marija Aldona Meškauskas). However, its activity in artistic life lacks vitality due to changing circumstances of the epoch and artistic ambitions; therefore, it can only partially be regarded as continuation of its previous movement.